

A nyíregyházi

Izraelita

Hitközség lapja

5760. Kiszlév III. évf. 1. sz.

תש"ס חודש כסלו

שפר

Sófár

ב"ה

H i t é l e t   é s   I n f o r m á c i ó

M e g h í v ó

**Hitközségünk szeretettel
meghívja Önt, és családját az
1999. december 5 én, vasár
nap, 15:00 tól
tartandó zenés Hanuka
ünnepségre!**

**DECEMBERBEN A TEMETŐ A
KÖVETKEZŐ NAPOKON VAN
NYITVA:**

december 1-3.

december 5.

december 12-20.

*Ezeken a napokon a temető 8:00
- 14:00 között van nyitva, kivéve
pénteken, mikor csak 12:00 óráig
lehet látogatni. A temető gondno-
ka december többi napján sza-
badságát tölti, de elérhető a 480-
984-es telefonszámon.*

HÉBER TANFOLYAM INDUL

Elegendő jelentkező esetén Hitközségünkben folytatódik
a tavaji héber tanfolyam. Jelentkezni a Hitközség
irodájában lehet.

IRODAI NYITVATARTÁS

HÉTFŐ - CSÜTÖRTÖK:

8:00 - 14:00

ÜGYFÉLFOGADÁS:

10:00 - 13:00

AZ IRODA DECEMBER 27-TŐL
30-IG ZÁRVA LESZ.

AZ IRODA TELEFONSZÁMA:
417-939

Világháló a Hitközségben

Hitközségünk irodájában terveink szerint elérhető lesz az
internet. Szeretettel várjuk az érdeklődő hitközségi
tagokat egy kis „szórfőzésre“, vagy drótpostázásra!

Érdeklődni az irodában lehet.

Drótposta címünk/our e-mail address:

NYIRIZR@MATAVNET.HU

FIGYELEM!

A hitközségi irodai telefon-
hoz kapcsolódva hang-
postafiók működik! Ezen
hittestvéreink üzenetet hagy-
hatnak.

Kérjük a hittestvéreket,
hogy adott esetben éljenek
ezzel a lehetőséggel!

Nem vagyunk túl rajta...

Eltelt több mint fél évszázad. Az európai nemzetek sorra hozták létre az emberi jogokról szóló egyezményeket. Még bíróság is alakult Strasbourgban, ami az emberi jogok feletti őrködésre hivatott. Kárpótlás kárpótlást követ, már számolni sem lehet és könnyű összekeverni őket. Az ember azt gondolná, hogy a holokaust szörnyűségéből okult a világ: most meglátta, hogy hova vezet az antiszemitizmus, mi lesz a vége annak, ami például egy betört ablakkal kezdődik... Ki kell józanodni azonban. Az antiszemitizmus nem tűnt el, csak a hidegháború és a kommunizmus elnyomta. Most, hogy itt van a demokrácia, a szólás- és sajtószabadság, újra fellépnek a Hámánok.

A mai osztrákok negyven-ötven éves korosztályának felmenői közül rengetegen voltak tagjai a nemzeti-szocialista pártnak, és egy közülük - Jörg Haider - az „osztrák Csurkaként” fel is tört a politikai palettán. Haider szülei közvetlen kapcsolatot tartottak fent a náciakkal - írja a Hetek című lap 1999. október 9-ei számában. Apja 1929-ben lépett be a Hitlerjugendbe, utána következett az SA, illetve több alkalommal volt Adolf Eichmann és Alois Brunner kísérője. Azt nem tudni, hogy hogyan nevelték az 1950-ben született kis Jörgöt, de egy bizonyos: az alma itt sem esett messze az atyai fától. A sors - vagy inkább a Haiderek - ironiája, hogy Haider ma egy olyan birtokon él, ami 1939-ig zsidóké volt.

Haider több mint érdekes kijelentéseinek listáján szerepel az auschwitzi haláltábor „büntetőtáborra” degradálása. Eszerint az ott raboskodó személyek bűnözők voltak, akiket csupán azért nem bírósági tárgyaláson ítélték el, mert a 6.000.000 per valószínűleg sosem ért volna véget. 1995-ben Haider ellátogatót a Waffen SS veteránjainak gyűlésére, ahol a következőket mondta: „vannak még tisztességes emberek, a mai világban, akiknek van jellemük, bátran kiállnak eszméik mellett, és még akkor is hűek maradnak meggyőződésükhöz, ha erős ellenszél fúj az arcukba.” A Szabadságpárt elnöke továbbá a harmadik birodalom foglalkoztatáspolitikáját sem mulasztotta el éltetni.

A fajgyűlölet e hullámából azonban a toleranciájáról híres Egyesült Államok sem marad ki. A The Washington Post egyik száma a következő hírt közli: „Két zsidó férfit megtámadtak Torontóban.” A 66 és 79 éves áldozatokat egy csövel verték meg péntek este, ahogy a zsinagógából hazafelé tartottak. Az idősebb áldozat holokaust túlélő volt. Ez a los angeles-i lövöldözés után pár héttel történt, amikor is az egyik Zsidó Hitközség épületébe egy magányos fegyveres berontott és közel harminc lövést adott le egy 9 mm-es Uzziból az ott tartózkodó felnőttekre, gyerekekre - írja a The Globe and Mail, Kanada nemzeti újsága. Öt személy, közöttük három gyermek sérült meg. Az indíték ismeretlen. Egy los angeles-i rendőr szerint bármi lehetséges, beleértve a gyűlölet-gyilkosságot (hate crime) is. Gyűlölet-gyilkosság... Úgy tűnik ez egy új kifejezés az Államokban, csakúgy, mint a gyűlölet-csoport (hate group), amik elszaporodásáról tudósít a The Washington Post 1999. július 15-ei száma. A cikk szerint 12 gyűlölet-csoport működik Marylandben. A Klu Klux Klan a legjelentősebb a Nemzeti Szövetség és a Neonáci Testvérek mellett.

Magyarországon nincs antiszemitizmus. Azok, akiket antiszemitizmussal szoktak támadni tiltakoznak: ők nem antiszemiták. Lehet, hogy a zsidóellenességet - vagy nem tudom, hogyan nevezzem - valahogy másként kellene nevezni, és

akkor lehet, hogy vállalnák azt. (Én ajánlanám például a jid-fóbia, vagy a kurziválók kifejezést.) A század első felében volt olyan párt, aki nyíltan vállalta, hogy antiszemita: a neve is az volt, Magyar Antiszemita Párt. Ma, akik antiszemita nézeteket vallanak, ezt nem vállalják, nehogy szalonképtelenné váljanak a társadalomban. De hogy ne lenne antiszemita kijelentés a következő? „Tisza Kálmánnak a Rothschild bankház nyomására fel kellett mentenie a tiszaezlári zsidókat a vérvád alól.” (Csurka István) Kertész Ö. György a Népszabadság 1999. október 11-ei számában bontja ki, hogy mit jelent ez a mondat valójában. A tiszaezlári zsidókat ezek szerint elítélték volna, azonban a zsidó bankár nyomást gyakorolt a magyar független igazságszolgáltatásra. Ebből következik, hogy ténylegesen a tiszaezlári zsidók elkövették azt a bűncselekményt, amivel vádolták őket. Ezek szerint az évszázados vérvád igaz: a zsidók a múlt század végén keresztény vért kevertek a pászkába... Nagy keresztjük a „magyar igazságot” hangoztató párthoz közel álló íróknak az idei Frankfurti Könyvásárra összeállított magyar írók listája. (A listán Csurka István a zsidó származású írók nevét kurzív szedéssel emelte ki. Innen az új jelentést hordozó magyar szó: kurziválni, azaz...) A párt elnökét idézi Mohai V. Lajos irodalom-történész a HVG 1999. október 16-i számában: „Ha ezt a néhány egykötönyves díszgojt nem tolnák maguk előtt, akkor át lehetne festeni a cégért.” Vagyis a trikolor zászló gyakorlatilag bikolorra (kék-fehérré) változna egy mugenduviddal kiegészülve.

A zsidókról hangoztak ellenben más vélemények is, egy olyan időszakban, ami mostaninál még terhesebb volt. Amikor Herzl Tivadar a zsidó állam megalapításáról szóló elképzeléseivel megkereste I. Frigvest, a badeni nagyherceget, a főúr a következőket mondta a zsidókról (Halász Zoltán: Herzl című könyve, 128. oldal): „Sosem volt panaszom rájuk, huszonöt éven át zsidó pénzügyminiszterem volt; nagyon jól dolgozott, minden ügyünket teljes megelégedésemre intézte el. Mindazonáltal nálunk is létezik antiszemitizmus, tagadhatatlanul. De az én személyes tapasztalataim kivétel nélkül kedvezőek. A zsidók józanok, takarékosak, jól feltalálják magukat bármiféle körülmények között, intelligensek... Néha talán egy kissé túlságosan okosak, és túljárnak a másik eszén. De hát aki buta, az megérdemli.” Hasonlóan nyilatkozott Herzlnek később Antonio Agliardi bécsi pápai nuncius: „Maguk uralnák akkor (t.i. a zsidó állam megalakulásakor) is a tőzsdét, és a sajtót, mert magukban valami különös erő rejlik, amivel mi, keresztények, nem rendelkezünk. Nyilván Isten ajándéka ez!”

A The Globe and Mail már idézett egyik oldalán a következő mondat olvasható kiemelten: „Valami történt az elmúlt pár hétben. Mintha a gyűlölet és az erőszak vulkánja tört volna ki.”

Kétség kívül valami megváltozott a '80-as és a korai '90-es évek óta. Vajon mi okozta az antiszemitizmus e hullámát? A kárpótlások sorozata? Vagy felnőtt egy újabb generáció, ami a század közepén tevékeny náci-fasiszta korosztály neveltje?

A következő kérdésekre nem tudom a választ: Miért van antiszemitizmus? Mi az antiszemitizmus valódi lényege? Megszüntethető-e az antiszemitizmus? Miért pont a zsidók?

De egyet biztosan tudok: nem vagyunk túl rajta...

Toth Péter

„Megmentette az életem, hogy tudok magyarul”

Közel egy éve, hogy meglátogatta Hitközségünket Sternbach Lajos, aki azóta aktív és hasznos tagjává vált közösségünknek. Az alábbiakban élete történetét meséli el.

A Munkácstól 23 km-re lévő kárpátaljai Golubina még Csehszlovákiához tartozott 1924-ben, amikor megláttam a napvilágot egy kereskedő házaspár hetedik, és egyben utolsó gyermekeként. Sternbach Márton Dávid, az édesapám a fűszerüzleten kívül egy malmot is működtetett. Házunk a falu főutcáján épült. A három szobás, konyhás családi házhoz egy hosszú kert tartozott. A háztetejét pléből készítették - egyedülállóan a faluban. *Mamelusojn*-om (anyanyelvem) a jiddis, édesanyám révén megtanultam a magyart, a faluban viszont oroszul beszéltünk. Hat éves koromban írtak be a csehszlovák elemi iskolába, majd tizenegy éves koromban kerültem a munkácsi zsidó iskolába. Édesapám nagyot csalódott ebben az iskolában, mert azt remélte, hogy ott belőlünk igazi zsidót nevelnek majd. De nem így volt... A kápedlit levetették velünk, a rövid hajunkat meg kellett növeszteni, és mindent megeheztünk. Bár a hajam rövid volt, de édesanyám nem engedte, hogy pájeszt növessek, mert azt mondta, hogy egy keresztény faluban ez nem előnyös. A goj kisfiúk a gúnyolódáson kívül nem mulasztották volna el a pájeszhuzogatást sem. Én viszont jól éreztem magam a munkácsi zsidó iskolában, ezért ott is maradtam tizennyolc éves koromig.

1941-ben, amikor a magyar királyi hadsereg Horthy Miklós vezetésével megszállta Kárpátalját, Golubinát Magyarországhoz csatolták. Még ebben az évben három nővérem kivándorolt Izraelbe, és Jeruzsálembé telepedtek le. Az egyik bátyám munkaszolgálatos lett, ahol később életét is vesztette, a másik bátyámat pedig Terezienbe vitték. Két év múlva a fűszerüzletünket elvették tőlünk, és odaadták vitéz Czapár Lászlónak. Vitéz Czapár "kiigényelt" engem otthonról, ami azt jelentette, hogy ingyen kellett dolgoznom neki a boltban. Czapár rendes volt velem, de őt is kényszerítette erre a csendőrség, mert nem volt kereskedő, így alkalmaznia kellett egy zsidó

fiút, aki értette a szakmát. Ez derékba törte a tanulmányaimat. A kakastallúsoktól igen sokat szenvedtem. Rendszeresen bejöttek a boltba, és rám förmedtek, hogy "Mi van zsidó? Dolgozol, vagy megverjünk?" És természetesen megverték... Nagyon kegyetlenek voltak.

1944 februárig ment ez így, amikor egy nap hajnali két órakor a csendőrök dörömböltek az ablakunkon. Arra utasítottak minket, hogy fél órán belül legyünk a falubeli orosz iskolában. Az iskolában apámat el kezdték faggatni, hogy hol az arany, és az ékszerünk. Miután megítélésük szerint keveset "valótt be", megverték. Délelőtt keresztül kellett menetelnünk gyalog a fálun a szojvai vasútállomásig, ahol már vártak ránk a marhavagonok. A szerelvény a munkácsi téglagyárba szállított minket, ahol három hétig voltunk. A következő állomás Auschwitz volt. Amikor a szerelvény befutott a táborba ugató kutyákkal fogadtak minket, majd ki kellett ugrálnunk a magas vagonokból. Pillanatok alatt elválasztottak engem a családomtól, szüleimtől, és az egyik nővéremtől, aki nem vándorolt ki Izraelbe. A szüleimet, a nővéremet, és a nővérem három és másfél éves kisfiát azonnal meggyilkolták a gázkamrában. Egyedül én maradtam életben. Egy hét telt el a táborban, amikor is asztalosokat kerestek. Egy szolvai Goldstein Tuli nevű zsidó ismert engem, és arra buzdított, hogy valahogy menjek el Auschwitzból, mert itt irtják a zsidókat.

- Lajos, most van lehetőség Buchenwaldba menni asztalosnak! - mondta nekem.

- De én nem vagyok asztalos. - válaszoltam.

- Tudsz szegelni? - kérdezte. - Mert ha igen, akkor már asztalos vagy!

Így jelentkeztem, és el is vittek hatvan társammal egy tehergépkocsiban. Buchenwaldban jó kosztot kaptunk, de a munkák a következő volt. A barakkok fallapjait kellett legalább egy kilométer távolságra hurcolnunk. A barakk fallapok 10 m hosszúak és 3,5 m szélesek voltak. Az időjárás már nagyon meleg volt, de vizet nem adtak nekünk, a vízcsapokat elzárták. Ha valaki megállt a kápók kutyái rögtön elkezdtek harapdál-

ni a lábát. Nekem szerencsém volt, mert alacsonyabb voltam a többieknél, így a lapok súlya nem terhelt olyan mértékben. A társaim viszont igen szenvedtek, mert - lévén orvosok, ügyvédek - nem voltak a nehéz fizikai munkához szokva. Ezt hat hétig csináltuk, majd más lágerbe kerültem.

Harzungenben síneket fektettünk le. Három hét múlva Elrichtbe vittek, ahol utat építettünk. Három hónapra rá Dorába szállítottak. Ott sátrakat szerel-tünk össze. Ezután Ravensbrückbe kerültem, ahol szerencsémre csak krumplit kellett hámoznom. A szerencsém azonban hamar megkérdőjeleződött, hiszen ha nem értük el a napi 100 kg hámozott krumpli teljesítményt, akkor 25-öt kaptunk gumibottal a hátsó fertályunkra. Én is többször kaptam. Egyszerűen nem létezett ezt a mércét teljesíteni. De itt legalább a krumpli héjat megeheztük. Márciusban már közeledett a háború vége, és Totmarshra (halálmenet) vittek minket. Ez azt jelentette, hogy kb. 1000 fogolyt elvezettek étel nélkül, csak pokrócokba öltözve egy erdőbe, melyről azt az információt adták az amerikaioknak és az oroszoknak, hogy ott német csapatok állomásoznak. Az amerikaiak és az orosz persze „be is döltek”.

Ekkor igen közel álltam a halálhoz. A német katonák rögtön lelőtték azt a foglyot, aki lemaradt. Én is nagyon elfáradtam, a lábam is feldagadt. Nem bírtam tovább, és lemaradtam, várva a halálos lövést. Sirva odakiáltottam magyarul az egyik társamnak: "Búcsúozok, Őcsi, mert már nem bírok tovább menni, és úgyis lelőnek. Nincs értelme tovább..." Ezután egy SS tiszt, aki biciklivel jött mellettünk, odajött hozzám és megkérdezte:

- Magyar vagy?

- Nem, hanem cseh.

- De az előbb magyarul beszéltél!

- Igen, mert az anyám magyar volt.

- Akkor ne bolondozz, zárkózz fel, különben lelőnek!

- Dehát már nem bírok. A lábam is feldagadt!

Ekkor felrakott a biciklijére, és a sor elejére vitt, hogy legyen időm megint lemaradni. Így az életemet köszönhetem

folytatás a következő oldalon

„Szoktassuk szívünket a csendhez“

A nyíregyházi Kossuth gimnázium 1944 májusában érettségizett diákjai érettségi találkozásuk alkalmából a nyíregyházi zsidó temetőben megemlékeztek izraelita vallású osztálytársaikról is. Az alábbi gondolatok Dr. Szesztay Andrásról hangoztak el az emlékezés napján. A következő oldalon pedig Dr. Reményi Mihály megemlékezése olvasható Dr. Bernstein Béla főrabbiról.

Érettségink 55. évfordulóján, jócskán túl immár a 7-ik X-ünkön, válasszuk ezt, a József Attila nagy szerelmi Ódájából vett sort, textus gyanánt a magunkba-

szálláshoz. Hiszen valahányszor ötvenként összejöttünk és egy perc néma felállással az odaátra előttünk már átmenetekre emlékeztünk, a magunk végső és teljes csendjére is készülődünk. Idén immár többen vannak odaát, mint maradtunk az innenső parton. Torkunkszorultan idézzük hát Áprily Kérését az öregséghez:

*Öregség, bölcs fegyelmezője a vérnek,
taníts, hogy Csendemhez csendben térjek.*

*Ne ingerelj, panaszra vagy haragra
hangoskodóból halkíts hallgatagnak.*

Csak gyökeres szót adj. S közel a véghez

folytatás az előző oldalról

annak, hogy magyarul tudok.

Mikor a kijelölt helyre értünk az amerikaiak és az oroszok tűz alá vették a területet. Mi földre vetettük magunkat, és megpróbáltunk kikúszni az erdőből. Az ezerből rengetegen elpusztultak, kb. 25-en maradtunk életben. Mi, akik túléltek a bombázást eljutottunk egy patakhoz, ahol egy orosz tiszt talált ránk. Ő elvitt minket egy német házba, ahonnan kiharcolta az egész családot, és egy lágerbe vitték őket. Mi három-négy hétig maradtunk ott. Az orosz tiszt naponta hozott nekünk kenyeret. Közülünk azonban hatan meghaltak, mert annak ellenére, hogy például én is huszonhárom kilóra fogytam le, neki estek a sonkáinak. Úgy haltak meg evés közben; a fejük csak ráhajlott a tányérra... Miután megerősödünk, az oroszok el akartak vinni minket Oroszországba, azonban mindnyájan megszöktünk tőlük Berlinben.

A berlini állomáson megláttam egy csehszlovák vagon, amiben cukrot tároltak. Ebben a vagonban elrejtőzve eljutottam Csehszlovákiába húsz nap alatt. Prágában elmentem a Joint irodájához, hogy ruhát, ételt kapjak. Az irodába menet a lépcsőn az egyik bátyámat láttam meg lefelé jönni. Ő kezelő orvosként dolgozott ott. Nagy volt az örömünk, és el is vitt a lakására, így ott laktam nála 1948-ig. Nála tanultam meg a fogászatot.

Miután kikiáltották Izrael Államát, elhatároztuk, hogy mi is alijázunk, de mivel orvosok voltunk, nem engedtek ki az országból. Mi azonban Ausztrián keresztül átszöktünk a határon, majd Olaszországba mentünk, ahol Nápolyban

felszálltunk az Ácmáut nevű hajóra, ami Haifába vitt minket. Természetesen a három jeruzsálemi nővérünk gondoskodott rólunk. A bátyám bekerült a Hádász kórházba, de én csak sofőrként tudtam elhelyezkedni. Négy évig taxiztam Haifa és Jeruzsálem között a Monit Áviv taxivállalatnál.

Ekkor megkeresett egy unokatestvérem, akik a mai napig is Caracasban él, hogy én is menjek Venezuelába. Kötélnek álltam. Caracasban textilkereskedőként kezdtem. Jól ment az üzlet, így fél év múlva már egy autót tudtam vásárolni, majd egy rőfös üzlet tulajdonosa lettem. 1956-ban házasodtam be egy orosz zsidó családba. Az apósomnak két nagy textilgyára volt, így vezetői álláshoz jutottam. Később létesítettem egy gombgyárat, majd egy gumicérgyárat, ami a mai napig is működik, és egyedülálló Venezuelában. Három gyermekem született, két lány és egy fiú (Lilián, Eduardo, Szándrá). Ma három unokám van. 1973-ban elválltam, és vizsztatértem a fogászathoz, de nem kaptam engedélyt, így "feketén" fűrtam a fogakat. Emellett betársultam egy ingatlanügynökséghez, ahol 14 évig dolgoztam. 1998. szeptemberében érkeztem Nyíregyházára, mert Venezuelában a politikai és gazdasági helyzet egyre rosszabb lett. Továbbá úgy éreztem, hogy mivel európainak születtem, Európában akarom befejezni az életem. Bejártam a világot, beszélek tíz nyelven (jiddis, orosz, cseh, magyar, héber, angol, francia, német, olasz, spanyol), de a szülőfalum közelében szeretnék ezután maradni.

*egy pátosztalan, kurta szó elég lesz
a túlsó partot látó révületben
a „Készen vagy?“-ra azt feleli: Készen.*

Nekünk pedig, akik a nyíregyházi Kossuth gimnáziumban 1944 májusában érettségiztünk, akik közül a zsidó osztálytársaink már a gettóból jöhettek csak vizsgázni, hogy aztán pár hét múlva Auschwitzba hurcolják őket: hozzánk egészen különleges felhangokkal szól ez, a szívünket csendhez-szoktatásra biztató textus, - szóló kiváltképpen is itt, a kótaji utcai zsidó temetőben, a meggyilkolt kollégáink nevét is felsoroló többezer-neves gyászfal előtt fejthajtva.

Nekünk itt azokra a barátainkra kell emlékeznünk, akiknek nem adatott meg, hogy csendben szoktathassák szívüket a Csendhez - az élet gyönyörű csendjeiben: hegytetők hűvösében; műremekek ihlette katarzisokban; szerelmi beteljesedések megpihenségeiben; alvó gyerekük, unokáik mézes álmát vigyázva. Azokkal kell szembesülnünk, akiket üvöltöző örök, dördülve becsapódó marhavagonajtók, káromkodások, farkaskutyahörgések fosztottak meg a Csendre csendben felkészülés méltóságától.

A csendjüktől, s majd életüktől megfosztottak közé soroljuk Fehér Gabit és Mónus Jóskát is, azt a két keresztény osztálytársunkat, akik legemberebbek voltak a az embertelenségben - és akiket a keletről ránk zuhant zsarnokság hurcolt Foksániba '44 októberében.

Mint ahogy Szilágyi Lacit is, hét éven át volt osztálytársunkat, akit azért, mert '56 októberében élére állott szülőmegyében azoknak, akiknek drágább volt az életüknél „a haza becsülete“.

„Jöjj, áldott csend,“ jöjj, borítsd be őket, csendjeiktől, fiatal életüktől rúttól és gazúl megfosztottakat. Jöjj és ébressz minket, túlélőket, felelősségvállalásra, szolidaritásra!

Szolidaritásunk, úgy érzem, kategórikusan megköveteli, hogy erről a helyzetről üzenettel forduljunk a két, még élő Auschwitz-ot megjárt fiúhoz: Haraszi Pistához Debrecenben, és Szász And-ráshoz a messzi Ausztráliában.

Nem könnyű megfogalmazni ezt az üzenetet. Arany Jánost hívnám segítségül. Arany „Néma búja“-ját, (amelynek muzsikájával, több értő esztéte szerint is, csak Goethe Vándor esti dala

folytatás a következő oldalon

A főrabbi és a szabadságharc

Érettségi találkozóinkon az Északi temetőben felkeressük tanáraink sírjait. Ezután a Kótaji uti zsidó temetőben rójuk le tiszteletünket a 11 elpusztult zsidó osztálytársaink emlékénel. Az első név közöttük Dr. Bernstein Béla főrabbi neve.

Kilencven évvel ez előtt - 1909 április 20-án - iktatták be hivatalába Dr. Bernstein Bélát a nyíregyházi Status Quo Izraelita Hitközség főabbiját.

Dr. Bernstein Béla 1868 január 7-én született Várpalotán, Veszprém megyében. 1882-89 és 1890-1892-ig volt a budapesti Rabbiképző növendéke. A közbeső esztendő a breszlai Jüdisch-theologisches Seminariumban töltötte. Bölcsészdoktori oklevelét 1890-ben Lipcsében szerezte. 1890-ben avatták rabbivá Budapesten. 1892-től főrabbi volt Szombathelyen. 1909 április 20-án került Nyíregyházára ugyancsak főrabbinak a nyíregyházi Status Quo Izraelita Hitközségbe. Nyíregyháza a megyei és

városi vezetőség nagy tiszteletben részesítette és fogadást rendezett számára.

Az Országos Rabbiegyesület alelnöke, a Ferenc József Rabbiképző Intézet vezérlőbizottságának tagja volt. Szaktárgya a zsidó történet lett. Tankönyv formájában megírta a zsidóság történetét, valamint a zsidó vallástant. Fiatal rabbi korában az Evangélikus Gimnáziumban oktatta a zsidó gimnazistákat.

Dr. Bernstein Béla volt a legkiválóbb ismerője a magyar zsidók szabadságharc-beli történetének. A szabadságharc 50. évfordulóján - 1898-ban - megírta „A negyvennyolcas szabadságharc és a zsidók” című munkáját. Az előszót Jókai Mór írta. Ezen kitűnő munkáját az Izraelita Magyar Irodalmi Társaság jutalommal ismerte el. Jókai Mór születésének 100. évfordulóján - 1925-ben - a főrabbi külön dolgozatban foglalkozott Jókai és a zsidóság vi-szonyával.

Számos tankönyvet és tantervet írt. Résztvett az Ivrit Bibliájának fordításában is.

A Status Quo Izraelita Hitközség temploma és iskolája a Szarvas utca 8-12 szám alatt volt, amelyben én is megfordultam édesapámmal. Dr. Bernstein Béla a Szarvas utca 24. szám alatt lakott.

Számtalanszor találkoztam az alacsony termetű, fehér kecskeszakállas zsidó főrabbi a Szarvas utcán, amelyen iskolába jártunk. 35 éven át volt főrabbi Nyíregyházán. Vezetésével felvirágzott a Hitközség, melynek 5-6 ezer tagja lehetett.

1944 áprilisában ünnepelhetett volna főrabbiságának 35. esztendejét. Azonban ebben a hónapban már sárgacsillagot kellett viselni a zsidóknak. Mikor Nyíregyházára érkezett, akkor az előkelőség fogadta. Később, 1944-ben szuronyosok kísérték a Kossuth utca és környékén kialakított gettóba, majd a Nyíregyháza körüli tanyákra. Végül vagonokban kiszállították őket az országból. Szabolcsból 17.500 zsidót vittek el és a háború után 1500 zsidó tért haza. Templomuk a Szarvas utca elején megsemmisült. A templombejárat megmaradt. Erre márványtáblákon írták fel az elpusztult zsidók neveit. Az iskolák államosítása után a zsidó iskola helyén gyógypedagógiai iskola létesült. A templombejáratot lerombolták és a Kótaji utcai zsidótemetőben állították fel ismét.

Dr. Reményi Mihály
főorvos

folytatás az előző oldalról

vetekedhet). Legyen szabad ezt a verset végig mondanom.

*Halnak, halnak,
egyre halnak
színe-lángja
a magyarnak.*

*S aki még él
minden névnel
összerezzen
búsan, árván*

*Itt is egy név
ott is egy név,
kit-kit elvisz
minden egy év.*

*mint a néma,
lomblevél, ha
egy-egy társa
hull le, sárgán.*

Tehetségénél fogva közülünk Fehér Gabi tartozhatott volna a színéláng lángelmék közé. (Emlékeztek, 16 éves korában az eredeti versformában fordította latinra a Szózatot, Berzsenyitől A magyarokhoz-t.)

De a „színélángja” közösséget is jelent. Mindazokat, akik erejüktől telően átvesszik, képviselik, továbbadják azt a „nemzeti kulturális örökség”-et, amely minket a családi otthon mellett leginkább meghatározóan éppen a Kossuth gimnázium vezetett be.

Kedves Pista! Kedves András! Amikor felszítjuk magunkban ezt a „színélángja” örökséget, kitéphetetlenül magunk között tudunk titeket, a magyarság színélángját alkotók közösségében tudunk titeket.

Veletek együtt szoktatjuk szívünket a csendhez.

Dr. Szesztay András

Könyv ellen könyvvel

Ezen és hasonló gondolatokkal nyitotta meg október 22-én Glatz Ferenc a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) elnöke azt a könyvismertetőt, melyet a MAZSIHISZ, az MTA és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma szervezett abból az alkalomból, hogy megjelent Hadassa Ben-Itto A máig élő hazugság című könyve „A Cion bölcséinek jegyzőkönyve” cáfolatáról.

Tudnunk kell, hogy „A Cion Bölcséinek jegyzőkönyve” című hamisítvány lényegében egy francia-orosz koprodukció „terméke”, mely a mélyen gyökerező francia intellektuális antiszemizmus és az orosz típusú durva zsidógyűlölet terméke. A múlt század végén megjelent hamisítvány lényegileg arról szól, hogy a Cion bölcséi milyen stratégiákat, ter-

veket szöttek a zsidó világalraelmi tervek végrehajtásához.

Függetlenül attól, hogy több állam bírósága ítéletében hamisítványnak minősítette a jegyzőkönyvet, az elmúlt 100 év alatt rendszeresen felbukkant. Milliós példányban megjelenik szerte a világon főleg politikai célok érdekében.

A könyv szerzője bírónő volt Izraelben, aki hivatását feladva tűzte életcéljául a könyv megírását. Maga a könyv tudományos alaposságú, de könnyen olvasható, és ha nem arról szólna, amiről szól, még azt is mondhatnám, hogy szórakoztató.

A máig élő hazugság című könyv Hitközségünknel kikölcsönözhető.

Kertész Gábor

Simson és a szerelem I.

Volt egy a Dán nemzetségből származó izraelita, akit Mánoáchnak hívtak. A felesége meddő volt, így nem született gyermekük. Egyszer az Örökkévaló anyjala megjelent az asszonyknak, és azt mondta, hogy fiút fog szülni, akinek az anyja méhétől fogva haláláig názírnak kell lennie, mert ő kezdi el megszabadítani Izraelt a filiszteusoktól.

A Tóra lehetővé teszi azt, hogy valaki názír fogadalmat tegyen. Ez azzal az önmegtartóztatással járt, hogy az illető egyrészt sem a haját, sem a szakállát nem nyírhatta meg - tehát olló nem érhetette a fejét, - illetve nem ihatott vagy ehetett semmit, ami szőlőből készült. E fogadalom teljesítése miatt a názír az Örökkévaló számára kiválasztott, „különleges“ személy lett. A születendő gyermek esetében a názírság azért volt különleges jelenség, mert a fogadalom megtételének szükségességét az Örökkévaló anyjala „parancsolta“, így nem egy emberi szabad elhatározásból következett be, mint „normális“ körülmények között, másrészt a gyermek születésétől a haláláig, - tehát egész életében - názírnak kellett lennie. Ez kiemelte őt a názírok közül is.

Amikor a gyermek megszületett a Simson (Sámson) nevet kapta. Simson felnevelkedett, Isten megáldotta és az Örökkévaló Szellemé volt rajta.

Simsonnak egyszer megtettset egy lány a filiszteusok közül, és azt mondta a szüleinek, hogy szerezzék meg neki feleségnek. Az apja és az anyja így szólt hozzá:

- Nincs egy nő sem testvéreid lányai és népünk között, hogy a körülmételetlen filiszteusok közül választasz magadnak?

- Őt vegyétek nekem, mert ezt gondolom helyesnek. - mondta Simson a szüleinek.

A Tánách itt megjegyzi, hogy a szülei nem tudták azt, hogy Simson kívánsága Istentől van, hogy ez ürügy legyen később a filiszteusok ellen, akik ez időben uralkodtak Izraelen.

El is indultak leánykérőbe, és az úton, amikor Simson egyedül volt, megtámadta egy oroszlán. De az Örökkévaló Szellemé rá szállt és olyan erő töltötte be, hogy széttépte az oroszlánt, mint egy kecskegidát. (Simsonnál tehát a názír fogadalom jutalma abban volt, hogy természetfeletti módon hatalmas fizikai ereje lett.) Később visszament, hogy megnézzék az oroszlán tetemét, és azt látta, hogy méhek költöztek bele. Simson meg is kóstolta a mézüket, és adott a szüleinek is belőle, de a történetet nem árulta el nekik.

A lakodalom közben Simson azt mondta a násznépnek, hogy mond nekik egy találókérdést, és ha a lakodalom napjai alatt megfejtik, harminc takarót, és harminc ruhát ad nekik, de ha nem tudják megfejtetni, akkor ők adják ezeket neki. A násznép belement. A találókérdés így szólt: „Az evőből étel jött, az erősből édes jött.“ (Ez a találókérdés egy ellentétet fejez ki.

Az oroszlán, aki általában megeszi az áldozatát, akit erejével legyőz, most ételt adott, mégpedig édeset, kellemeset.) Eltelt három nap de nem tudták kitalálni a választ. A hetedik napon a filiszteusok megkeresték Simson feleségét, és azt mondták neki, hogy szedje ki a választ a férjéből, különben megégetik őt és egész családját. Igen megrémülhetett az asszonyka, mert bement Simsonhoz és sírva a vállára borult:

- Biztos gyűlölsz engem, hogy még nekem sem mondd el a választ!

- Még apámnak és anyámnak sem mondtam el! Pont neked áruljam el? - kérdezte Simson. Mikor már nagyon belefáradt az asszonyi kesergésbe, elmondta neki a megoldást. Az ifjú ara perszer rögtön rohant a filiszteusokhoz, akik rögvest mondták is a választ Simsonnak:

- Mi édesebb a méznél, és mi erősebb az oroszlánál?

- Ha nem az én tehenemmel szántottatok volna, rejtvényemet meg nem fejtettétek volna! - válaszolt Simson, és újra felindította az Örökkévaló Szellemé. Lement Eskolba és megvert harminc embert. Elvette a ruháikat és odaadta a találókérdés megfejtőinek. Ezután visszament a szülei házába, feleségét pedig más férfíhez adták.

FOLYT. KÖV.

**ROS HODES BENCSOLÁS:
DECEMBER 4.
ROS HODES: DEC. 9-10.
ISTENTISZTELETEK:
PÉNTEK: 16:30
SZOMBAT: 8:30**

KÖZLEMÉNY

Tájékoztatjuk hittestvéreinket, hogy a vezetőség jóváhagyta a Szociális Bizottsághoz benyújtott segélykérelmeket a fiatal továbbtanulók részére. Amennyiben további kérelmek érkeznek, úgy a Bizottság folyamatosan bírálja el, illetve ítéli oda, a vezetőség pedig 1999. december 10-én zárolja az éves keretet. A Bizottság minden hó első keddjén ülészik.

Sófár

■ A nyíregyházi Izraelita Hitközség folyóirata. ■ A Sófárt alapította: Tóth Péter ■ Az újság szerkesztője: Kertész Gábor. ■ Az újságot tördeli és fénymásolással sokszorosítja: Tóth Péter. ■ A Sófárt kiadja a nyíregyházi Izraelita Hitközség ■ A kiadó címe: 4400 Nyíregyháza, Mártírok tere 6., tel./fax: (36)-42-417-939, Deviza számlaszáma: OTP B 51685, számlaszáma: OTP 11744003 - 20331427 ■ Drót-posta cím: NYIRIZR@MATAVNET.HU ■ Az újság ingyenes. ■ A Sófár a MAZSIHISZ támogatásával jelenik meg.